

Τερετίσματα και όχι μόνο...

glareniesaggalies.wordpress.com/tag/φωνές-της-ζωής/

...ή άλλως χαιρετίσματα της Φύσης ...

Έχει μύριες φωνές η Φύση και μας συντροφεύει καθημερινά και ανά πάσα στιγμή.

Φωνές αυθόρμητες και καθόλου προσποιητές, που είτε δεν τις προσέχουμε γιατί τις θεωρούμε δεδομένες είτε απλά τις προσπερνάμε αδιάφορα, απορροφημένοι ο καθένας μας σε ό,τι μας απασχολεί

Θα σε ζαλίσω φίλε μου σήμερα πάλι, όμως τις βρίσκω πολύ ενδιαφέρουσες τούτες τις φωνές-«χαιρετισμούς»

«Ας αρχίσουμε λοιπόν τα ονόματα των φωνών των ζωντανών πλασμάτων, από το κατ' εξοχήν ζώο, από το άλογο, που αποτελεί τον κύριο εκπρόσωπο των ζωντανών. Με τη λέξη «άλογα» δεν δηλώνονται, ως γνωστόν, μόνο οι ίπποι, αλλά και όλα τα ζωντανά χαρακτηρίζονται ως «άλογα ζώα» έναντι του έμφρονος και λογικού ανθρώπου.

Το άλογο λοιπόν χρεμετίζει ή χλιμιντρίζει ή βραχμάζει και η φωνή του λέγεται χρεμετισμός ή χλιμίντρισμα ή βράχαλος. Ο ήχος δε από το ποδοβολητό του λέγεται ροϊσμός ή τροχασμός ή καλπασμός ανάλογα με την ταχύτητα (αν τρέχει με μέτρια ταχύτητα ή αν τροχάζει που τρέχει ακόμα πιο γρήγορα ή αν δράμει «παντί σθένει», που τότε καλπάζει).

Όταν το άλογο σηκώνει το λαιμό του και εκβάλει ήχο με τα ρουθούνια του με ταυτόχρονο παίξιμο του πάνω χείλους του (κάτι που κάνει και ο τράγος), τότε φριμάσσει ή ρουμάζει ή φρίττει και αυτό λέγεται φριμαγμός. φριμάσσεται (Ησύχ.) = σκιρτά, επεγείρεται, βριμαίνει, και φρύαγμα (Ησύχ) = έπαρσις, μετεώρισμα, υπερηφάνεια. Ίσως από αυτή την έπαρση του φριμαγμού, το άλογο να θεωρείται περήφανο ζώο.

Το βόδι και φυσικά η αγελάδα μυκάται ή μουγκρίζει ή μουγκανίζει και η φωνή τους λέγεται μυκηθμός ή μούγκρισμα ή μούγκάνισμα.

Ο βάτραχος ολολύζει και κοάζει και η φωνή του λέγεται ολολυγή και κόασμα, (και τούτο προφανώς εκ του ήχου κουάξ).

Ο γάιδαρος γκαρίζει και ογκάται και η φωνή του λέγεται γκάρισμα ή ογκηθμός.

Ο αετός και ο γερανός κλαγγάζουν και η φωνή τους λέγεται κλαγγή. Με την ίδια λέξη χαρακτηρίζεται καταχρηστικώς και ο ήχος των όπλων «κλαγγή των όπλων». Κλαγγή λέγεται επίσης και ο ήχος της νευράς του τόξου.

Και η χήνα επίσης κλαγγάζει και η φωνή της λέγεται κλαγγή. Οι γλαγγές των χηνών έμειναν ιστορικές, διότι, ξυπνώντας τους φρουρούς, έσωσαν το Καπιτώλιο.

Πλουτάρχου, Βίοι Παράλληλοι. Ενώ από τον Πλούταρχο παίρνουμε τη φωνή της χήνας ως κλαγγή από τον Σκαρλάτο τον Βυζάντιο θησαυρίζουμε κι άλλη ονομασία της φωνής της χήνας που ...;πλαταγίζει και η φωνή της λέγεται πλαταγισμός.

Το πρόβατο και η κατσίκα βληχώνται και βελάζουν και η φωνή τους λέγεται βληχή και βέλασμα. Από τη λέξη βληχή <βαλαχή>, προέρχεται η λέξη <βελάχος> και με συγκοπή βλάχος ή με δάσυνση του αρχικού χειλικού, φελάχος που δηλώνουν το βοσκό. «Βλαχά» εξ άλλου είναι η δωρική απόδοση της λέξης βληχή. Από την ίδια λέξη βληχή προέρχεται και η λέξη village που δηλώνει την ύπαιθρο χώρα, το χωριό, το μέρος που πραγματοποιείται η βόσκηση και ακούγονται οι βληχές των προβάτων. Το πρόβατο θεωρείται άκακο, αγαθό, αλλά και χαζό ζώο εξ ου η λέξη βλήχημα (Ησύχ.) = μωρός, προβατώδης· αυτό μας οδηγεί να υποθέσουμε πως και η λέξη βλάξ σχετίζεται με τη βληχή ή βληχά (δωρ. βλαχά). Βλήχρα εξ άλλου ονομάζεται στη γλώσσα του Ησύχιου και το βλήχρον (βλίτο) (και βλήχων = έστι δέ είδος βοτάνης και βλάτταν = χόρτος _ λάχανον <βλήσσανον, βλίτον, βαίτιον>). Το βλίτο είναι ιδιαίτερα αρεστό στα πρόβατα και αποκαλείται, ως γνωστόν, από πολλούς και κουτόχορτο. Επιπροσθέτως δε και η ίδια η λέξη βλίτο αποτελεί συνώνυμο του βλάκα.

Ο κριός βριττάζει ή βληχάζει και η φωνή του λέγεται βληχή ή βριγμός.

Ο τράγος φριμάσσει και τραγίζει και η φωνή του ονομάζεται φριμαγμός και τραγισμός. Ο τραγισμός δεν πραγματοποιείται από τον τράγο όλο το χρόνο, αλλά μόνο όταν ευρίσκεται σε ερωτικό οίστρο και χαρακτηρίζεται από τράχυνση της φωνής προς το βραχνότερο. Με την ίδια λέξη τραγισμός χαρακτηρίζεται και η αλλαγή της λεπτής φωνής των εφήβων όταν αποκτούν μεγαλώνοντας τραχύτερους και βαρύτερους τόνους επί το ανδρικώτερον.

Η κότα κακαρίζει ή κακανίζει και η φωνή της λέγεται κακάρισμα ή κακάνισμα.

Ιδιαίτερα κατά την περίοδο που η κότα γίνεται κλώσσα, κακκάζει ή κλώζει (εξ ου και το όνομα κλώσσα) και η φωνή της λέγεται κλωγμός.

Ο πετεινός λαλεί ή κράζει και η φωνή του λέγεται λάλημα ή κράξιμο. Λογοτεχνικά το κράξιμο του κόκορα χαρακτηρίζεται και ως κήρυξη ή κήρυγμα, αφού κηρύσσει, δηλαδή αναγγέλλει τον ερχομό της αυγής.

Ο κόρακας επίσης και η κουρούνα κρώζουν ή κραυγάζουν και η φωνή τους λέγεται κραυγή ή κράξιμο ή κρωγμός.

Ο κούκος κοκκύζει και η φωνή του λέγεται κοκκυγμός ή κοκκυσμός.

Η κουκουβάγια θρηνεί ή ολολύζει ή κικκαβίζει και η φωνή της λέγεται θρήνος ή ολολυγή (όπως και του βατράχου) και κικκαβισμός. Ο μπούφος που αποτελεί είδος κουκουβάγιας βύζει, και από τη φωνή του πήρε την επίσημή του ονομασία βύας.

Ο λέων βρυχάται ή βριμάται και η φωνή του λέγεται βρυχηθμός ή βριμαγμός.

Ο λύκος ουρλιάζει ή αρουλίζει και η φωνή του λέγεται ουρλιαχτό και λυκιθμός.

Ο σκύλος γαβγίζει ή υλάσσει ή υλακτεί ή ωρύεται ή ρύζει και η φωνή του λέγεται γαύγισμα ή υλακή ή ωρυγή ή ρύζος. Η λέξη ρύζος χαρακτηρίζει κυρίως τον κλαυθμό του σκύλου (δηλώνει και τη φωνή του ιέρακα, λόγω προσομοίωσης με το κλάμα των μικρών σκυλιών, όπως θα δούμε παρακάτω). Τα κουταβάκια τα οποία, παίζουν με το δεσπότη τους ή μεταξύ τους, κνίζουν και η φωνή τους ονομάζεται κνύζα ή κνυζηθμός. Κνυζηθμός ονομάζεται και ο ρύζος, το κλάμα του σκύλου.

Όταν ο σκύλος ή η γάτα ή ο λύκος ή η αλεπού ή το λιοντάρι και άλλα ζώα – κυρίως οι αίλουροι – πίνουν νερό «γλειφτά» με τη γλώσσα, λέμε πως λάπτουν και ο ήχος της πόσεως των λέγεται λαφυσμός.

Τα ίδια ζώα λέμε επίσης πως λάπτουν όταν έχουν χωμένο το στόμα στο νωπό αιμόφυρτο θήραμα και τρώνε άπληστα βγάζοντας απειλητικούς βραχνούς ωρυγμούς, κυρίως όταν συντρώγουν με ανεπιθύμητους συνδαιτυμόνες (Ιλ. Π. 159 -162).

Η χελώνα σίζει και η φωνή της λέγεται σιγμός.

Το φίδι συρίζει ή σουρίζει και η φωνή του λέγεται συριγμός.

Η πάπια παπάζει και η φωνή της λέγεται παπασμός.

Το χελιδόνι τιτιβίζει ή ψάλλει και καταχρηστικώς τερετίζει (γνησίως τερετίζει ο τζίτζικας) και η φωνή του λέγεται τιτίβισμα ή ψαλμός ή τερετισμός.

Η μέλισσα βομβεί ή ψοφά ή θρέει και ο θόρυβος του πετάγματός της λέγεται βόμβος ή ψόφος ή θρους ή θροϊσμός. Ο ήχος βέβαια των περισσότερων εντόμων, αλλά κυρίως των μελισσών, λέγεται και ζίγγος.

Η σφήκα βουίζει και τονθορίζει και ο ήχος του πετάγματός της λέγεται βουητό και τονθορισμός. Και η τενθριδόνα (το σερσέγκι) επίσης τονθορίζει.

Ο χοίρος γρυλίζει ή γρύζει ή γογγρύζει και η φωνή του λέγεται γρύλισμα ή γογγρυσμός ή γρύλλη. Η λέξη επίσης γρύλλος στη γλώσσα του Ησύχιου σημαίνει χοίρος, όπως και η λέξη γόγγρος που πάλι σημαίνει χοίρος. Η φωνή που βγάζουν τα

μικρά γουρουνάκια έχει άλλο όνομα. Τα μικρά των χοίρων κοιίζουν και η φωνή τους λέγεται κοιισμός.

Η αρκούδα ομάζει και βράζει και η φωνή της λέγεται ομαγμός και βρασμός.

Ο ιέρακας ρύζει και η φωνή του λέγεται ρύζος (Σκαρλάτος Βυζάντιος). Ειδικά η φωνή του κίρκου ιέρακα (κιρκινέζι) που κερχνάζει, λέγεται, κερχνασμός.

Η καμήλα μωκάται και η φωνή της λέγεται μωκασμός. Η λέξη μωκασμός σημαίνει και χλευασμός και τούτο ίσως να αρύεται από τη μορφή της καμήλας που έχει ύφος σαν να σε κοροϊδεύει.

Η κίσσα κιτταβίζει και η φωνή της λέγεται κιτταβισμός.

Ο ποντικός και η νυχτερίδα τρύζουν και οι φωνές τους λέγονται τρυσμοί.

Και ο λαγός επίσης τρύζει ή τσιρίζει και η φωνή του λέγεται τρυσμός ή τσιρίδα.

Το ορτύκι τρυλλίζει και η φωνή του λέγεται τρυλλισμός.

Η πέρδικα κακ(κ)αβίζει ή κατ' άλλους τρίζει και η φωνή τους λέγεται κακ(κ)αβισμός ή τρισμός. Αριστοτέλης, Ζ. Ι. 536b. 14. ...;οιον τό των περδίκων γένος· οι μὲν γάρ κακαβίζουσιν, οι δέ τρίζουσι (σαν το γένος των περδίκων που άλλοι θεωρούν πως κακαβίζουν και άλλοι πως τρίζουν). Ίσως είναι σωστότερο το κακάβισμα από τον τρισμό, γιατί κακκάβη ονομαζόταν η χύτρα και η πέρδικα.

Το περιστέρι γουργουρίζει ή βιρβιρίζει ή βομβίζει και η φωνή του λέγεται γουργουρητό ή βιρβίρισμα ή βομβισμός, (Ησύχιος, βομβήσαι = ως περιστερά φωνήσαι). Ειδικά η δεκοχτούρα γογγύζει και η φωνή της λέγεται γογγυτό ή γογγυσμός.

Το τρυγόني τρύζει και η φωνή του λέγεται τρυγμός.

Η γάτα νιαουρίζει και η φωνή της λέγεται νιαούρισμα, όταν κοιμάται όμως τρίζει και ο ήχος αυτός ονομάζεται επίσης τρισμός ή και ροίζος. (Έχουμε βλέπετε πολλών ειδών τρισμούς και τρυσμούς).

Τρίζουν και οι νεοσσοί των πουλιών και οι ακρίδες και οι γρύλοι και η φωνή τους λέγεται επίσης τρισμός (εξαιτίας του ήχου αυτού του γρύλου δηλαδή του τρισμού, ονομάστηκε ο γρύλος και τριζόνι = αυτό που τρίζει).

Ειδικά η ακρίδα θεωρείται ότι βρυκάζει και η φωνή της λέγεται βρύκος.

Η τσίχλα ή κίχλη κιχλίζει ή τριγλίζει και η φωνή της λέγεται κιχλισμός ή τριγλισμός.

Η σουσουράδα κιγκλίζει ή κιγχλίζει και η φωνή της λέγεται κιγκλισμός ή κιγχλισμός. Το είδος της φωνής του συγκεκριμένου πουλιού έδωσε και την αρχαία ονομασία της σουσουράδας κίγκλος Κιγκλίζειν = κινείν πειράζειν και κιγκλισμός = αισχρός γέλως μετά άταξίας, ή «πορνικός γέλως» όπως αλλού αναφέρεται. Η λέξη σουσουράδα σημαίνει <σεισοουράδα> δηλαδή αυτή που σείει την ουρά της, τα πισινά της. Η λέξη σεισοπυγίδα σημαίνει αυτή που σείει την πυγή της (= τον πισινό της), λέξη δηλαδή ταυτόσημη. Το κούνημα όμως του πισινού θεωρείται πρόκληση που ξεσηκώνει και

«εισάγει εις πειρασμόν» και η συγκεκριμένη κίνηση της ουράς του κίγκλου έδωσε νόημα στην πρόκληση, κυρίως της γυναίκας που κουνιέται και το κίγκλισμα έγινε στην καθομιλουμένη τσίγκλισμα με εκφράσεις: «μη με τσιγκλάς» δηλαδή μη με αναστατώνεις, μη με βάζεις σε πειρασμό, μη με ερεθίζεις, μη με ξεσηκώνεις.

Η αηδών άδει και η φωνή της λέγεται άσμα. Είναι το πουλί που κυριολεκτικά άδει, είναι το κατ' εξοχήν ωδικό πτηνό, και εξ αυτού πήρε και το όνομά του. Αηδόνα σημαίνει άδουσα, τραγουδίστρια. Η μυθολογία θέλει την αηδόνα να αποτελεί τη απορνεωμένη ενσάρκωση της δύστηνης Πρόκνης, της αδελφής της Φιλομήλας που απορνεώθηκε επίσης σε χελιδόνα, κυνηγημένες και οι δυο από τον Τηρέα που έγινε τσαλαπετεινός.

Εκτός από την αηδόνα κανένα άλλο πτηνό δεν άδει, (καταχρηστικώς και όχι κυριολεκτικώς θεωρούνται κι άλλα πουλιά ωδικά). Οι δοξασίες όμως των ανθρώπων θέλουν και τον κύκνο να άδει υπέροχα, αλλά μόνον ολίγον προ του θανάτου του, το θρυλικό «κύκνειο άσμα».

Ο φρύνος (ο πράσινος βάτραχος) λαλάζει και η φωνή του λέγεται λαλασμός.

Ο γλάρος κράβει ή κρώζει και η φωνή του λέγεται κράγος και κρωγμός.

(και σιγά που η παρούσα μελέτη θα παρέλειπε το αγαπημένο μου φτερωτό...)

Ο γύπας γρυπάζει ή γρύζει και η φωνή του λέγεται γρυπασμός.

Ο σπουργίτης και οι άλλοι στρουθοί που ανήκουν στην οικογένεια των σπιζιδών, όπως είναι ο σπίνος, η καρδερίνα, το γαρδέλι, ο φλώρος ή φιόρι ή σπίζα ή χλωρίδα ή καναρίνι και όλη η τεράστια οικογένεια αυτών των πουλιών σπίζουν ή σπινθίζουν και η φωνή τους λέγεται σπίζα ή σπιζιθμός ή σπινθισμός.

Ο τέττιγας, δηλαδή ο τζίτζικας, τερετίζει και ζιζινίζει και βαβράζει και η φωνή του λέγεται τερέτισμα και ζιζίνισμα και βαβρασμός. Πρέπει βέβαια να πούμε πως από το μονότονο του ζιζινίσματος+ ζι ζι ζι ζι που κάνουν οι τέττιγες, πήραν την ονομασία <ζιζικες> τζίτζικες.

Ο παπαγάλος μιμούμενος τα έξωθεν ακούσματα τα επαναλαμβάνει ή τα παπαγαλίζει, όπως λέγεται και αυτό ονομάζεται παπαγαλία ή ψιττακισμός από την επίσημη ονομασία του παπαγάλου που λέγεται ψιττακός. Πιστεύω πως η γραφή θα μπορούσε να είναι και ψηττακός δηλαδή γλωσσάς, διότι εννοιολογικά ταυτίζονται, αφού ψιττάκεια στη γλώσσα του Ησύχιου είναι ειδος γυναικείου υποδήματος, δηλαδή σανδάλι.

Σε αντίθεση με τα «άλογα» ζώα ο έμφρων και λογικός άνθρωπος *κυρίως λέγει και ομιλεί* και η φωνή του λέγεται *λόγος και ομιλία*.

Ο άνθρωπος όμως με τις απεριόριστες δυνατότητες του νου και του λεκτικού του οργάνου...

αγορεύει, φθέγγεται, εκφράζεται, λαλεί μυθείται, βοά, φωνάζει, άδει, ψάλλει, φλυαρεί, φληναφεί κραυγάζει, κηρύσσει, αποκηρύσσει, στομφάζει, τραγουδά, αινεί, επαινεί, υμνεί, υβρίζει, αδολεσχεί, διαλέγεται, ενέπει, κατηγορεί, απολογείται, δικαιολογείται, καταλογίζει, καλεί, αποκαλεί, παρακαλεί, ομολογεί, συνομολογεί, λογομαχεί, λογοτεχνεί, λογοδοτεί.

Ακόμη λογιωτατίζει, λογοδιαρρέει, λογοκρίνει, λογολεσχεί, λογοπαίζει, λογοπλοκει, λογοφέρνει, λoidορεί, μέλπει, μελωδεί, μεμψιμοιρεί, μέμφεται, μηνύει.

Πληροφορεί, καταγγέλει, μοιρολογεί, μονολογεί, υπαινίσσεται, μυθολογεί, παραμιλά, παραγγέλλει.

Ψεύδεται, χυδαιολογεί, δημηγορεί, δημοκοπά, αυθαδιάζει, τσιρίζει, σφυρίζει, χωρατεύει.

Και ακόμα: φιλολογεί, υψαγορεί, συνηγορεί, συζητεί, στριγκλίζει, στιχουργεί, σκανδαλογολογεί, παρακαλεί, συμφωνεί, διαφωνεί, κακολογεί, διηγείται, ψέγει, κολακεύει, θρηνεί, κομπάζει, υπερφρονεί, ψιθυρίζει, ωρύεται, βλασφημεί, επευφημεί, εύχεται, δοξάζει, κωτίλλει, κομπορρημονεί, κολακεύει, αποφαινεται και τόσα άλλα θα μπορούσε κανείς να αναφέρει για το μικρό ασήμαντο θεό που λέγεται άνθρωπος – υπεράνθρωπος – ανθρωπίσκος.

Σε ένα σημείο τα μελέτης του την οποία θεωρώ

ΥΜΝΟ στη ΦΥΣΗ και την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ,

ο συγγραφέας επισημαίνει:

«Η συγκέντρωση αυτή καταδεικνύει τον πλούτο της πολύπτυχης, πολυποίκιλης, πολύχρωμης και βαθυστόχαστης γλώσσας μας. Δεν γνωρίζω αν υπάρχει άλλη γλώσσα που να διαθέτει τόσο πλούτο και πλάτος, τόση εξειδίκευση και βάθος που να διακρίνει τις λεπτότερες διαφορές ανάμεσα στα περίπου όμοια αλλά όχι ίδια. Ποια γλώσσα είναι αυτή που διαθέτει την ποικιλία της ημετέρας ελληνικής; Από το έγκριτο αγγλοελληνικό και ελληνοαγγλικό λεξικό του Πετροβίδη των εκδόσεων Σ. Π. Δημητράκου, διαβάζω: άδω = to sing, ψάλλω = to sing, τραγουδώ = to sing, υμνωδώ = to sing hymns. Ναι, αλλά άλλο είναι το άδω, άλλο το ψάλλω, άλλο το τραγουδώ και άλλο το υμνωδώ.»

Στοιχεία: <http://www.12830.gr/Forum/oikologia/oi-fones-ths-zohs/>

Advertisements